

ICDO – WG Maatschappelijke Verantwoordelijkheid (MVO)

Activiteitenverslag 2020

De WG MVO/MVI van de ICDO is in 2020 één keer samengekomen.

De vergaderingen en werkzaamheden werden sterk beïnvloed door enerzijds de COVID-19-pandemie en anderzijds door het ontbreken van een federale regering.

De WG heeft er vooral voor gezorgd dat de projecten die in 2019 werden aangevat en waarvoor geen politieke beslissingen hoefden te worden genomen, konden worden voortgezet. De werkgroep zette daarbij nog meer dan gewoonlijk in op een elektronische coördinatie van de werkzaamheden.

De activiteiten van de werkgroep spitsten zich voornamelijk toe op volgende punten:

- Opvolging en uitvoering van het **eerste nationaal actieplan (NAP) 'Ondernemingen en Mensenrechten'** en opvolging van de uitvoering van een **National Baseline Assessment over 'Business & Human Rights'**;
- Ontwikkeling van een **federale strategie voor duurzame voedselimportketens 'Beyond Food'**;
- Opvolging van de politieke/reglementaire dossiers, de actualiteit en de ontwikkelingen op het gebied van maatschappelijke verantwoordelijkheid en de naleving van de mensenrechten door en voor ondernemingen en organisaties op internationaal, Europees en Belgisch niveau in het bijzonder.

1. Opvolging en uitvoering van het eerste nationaal actieplan (NAP) 'Ondernemingen en Mensenrechten' en opvolging van de uitvoering van een National Baseline Assessment over 'Business & Human Rights'

Herinnering

Sinds juli 2017 heeft België dus een eerste NAP 'Ondernemingen en Mensenrechten'. De werkzaamheden betreffende de opstelling van dit eerste NAP 'Ondernemingen en Mensenrechten' gebeurden in het kader van de WG Maatschappelijke verantwoordelijkheid op vraag van en in samenwerking met de COORmulti Mensenrechten, het coördinatieorgaan rond internationaal mensenrechtenbeleid bij de FOD Buitenlandse Zaken.

Het NAP 'Ondernemingen en Mensenrechten' werd opgesteld onder het covoorzitterschap van het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling en de FOD Buitenlandse Zaken.

De acties uit het NAP zijn intussen allemaal uitgevoerd. In de [voorstellingsbrochure van dit NAP 'Ondernemingen en Mensenrechten'](#) wordt een overzicht gegeven van de acties, de stakeholders, de aangekaarte thema's en de belangrijkste acties die uit het plan zijn voortgekomen.

In het kader van het opvolgingsproces van dit eerste NAP was er een beoordeling gepland binnen 3 jaar in nauwe samenwerking met de Belgische betrokken partijen. Deskundigen afkomstig uit de overheidsinstanties, het bedrijfsleven en het maatschappelijk middenveld hebben aan deze raadpleging deelgenomen. Samen hebben ze de uitvoering van het eerste NAP geëvalueerd en het vooruitzicht van de uitwerking van een tweede NAP, de vorm, de inhoud en het te volgen proces besproken. Tijdens deze bespreking waren de stakeholders het er vrijwel unaniem over eens dat de werkzaamheden voor de uitwerking van een tweede NAP 'Ondernemingen en Mensenrechten' moeten worden voortgezet, in navolging van de Europese landen. Daarnaast bleek er een consensus te bestaan over de noodzaak om een **NATIONALE NULMETING (National Baseline Assessment - NBA)** uit te voeren over de ondernemingen en de mensenrechten in België, zoals aanbevolen door de Verenigde Naties en de Europese Commissie.

National Baseline Assessment (NBA)

Een nationaal actieplan is een beproefd instrument waarmee regeringen hun acties kunnen coördineren en concrete verbintenissen kunnen aangaan om de complexe en gevoelige kwesties in verband met mensenrechten in de handelsactiviteiten aan de orde te stellen.

Om een zinvol NAP te kunnen opstellen, moeten de regeringen achterhalen in hoeverre de bestaande wetgeving, het beleid en andere maatregelen op nationaal niveau de verplichting van de staat om de mensenrechten in overeenstemming met de richtlijnen na te leven, daadwerkelijk ten uitvoer leggen. Een nationale nulmeting stelt hen daartoe in staat, door de reeds bestaande initiatieven die de impact van ondernemingen op de mensenrechten moeten reguleren in kaart te brengen en door rekening te houden met de impact van ondernemingen op werknemers en gemeenschappen.

Deze nationale nulmeting moet als leidraad dienen voor de regering en de stakeholders in het kader van de bepaling van de verbintenissen die moeten worden aangegaan en de acties die moeten worden uitgevoerd om enerzijds haar plicht om de mensenrechten te bevorderen, te beschermen en te verdedigen, volledig na te komen en anderzijds haar politieke en wettelijke kader in overeenstemming met de richtlijnen van de Verenigde Naties (UNGPs) te brengen.

De **nationale nulmeting** dient meer in het bijzonder een bijdrage te leveren aan de toekomstige werken betreffende de uitwerking van het tweede NAP 'Ondernemingen en Mensenrechten'. De nationale nulmeting over ondernemingen en mensenrechten beoordeelt in hoeverre de richtlijnen van de Verenigde Naties met betrekking tot ondernemingen en mensenrechten (UNGPs) tot op heden in België zijn uitgevoerd. De inhoud ervan moet:

- **een inventaris opstellen van de bestaande wetten, beleidslijnen, regels en andere initiatieven in België (alle overheidsniveaus samen)** om de impact van ondernemingen op de mensenrechten te reguleren;

- **de aandacht vestigen op de tekortkomingen van het Belgische politieke en wettelijke kader** bij de uitvoering van de UNGP B&HR met een overzicht van de negatieve gevolgen op de naleving van de mensenrechten door ondernemingen om zo de belangrijkste mensenrechtenproblemen in een bepaalde context in kaart te brengen;
- **aanbevelingen formuleren** om aan de vastgestelde tekortkomingen tegemoet te komen;
- concrete en geprioriteerde **actievoorstellen formuleren** voor een tweede NAP.

Deze NBA werd door het FIDO besteld. Deze gespecialiseerde opdracht werd toevertrouwd aan een team van Belgische deskundigen van de KU Leuven (HIVA) en de UAntwerpen, die worden ondersteund door internationale deskundigen die met het onderwerp vertrouwd zijn. Gaandeweg moest het ontwikkelingsproces van de NBA worden aangepast aan de context als gevolg van de COVID-19-pandemie. Alle informatie over het project en de betrokkenheid van de stakeholders is terug te vinden op de speciale website over de NBA: <https://www.nationalbaselineassessment.be/nl/>.

Na vele maanden van onderzoek, raadpleging, analyse en interviews werd in december 2020 het eerste ontwerp van de NBA afgeleverd. Dit ontwerp zal ter raadpleging aan de stakeholders worden voorgelegd voordat de definitieve versie van de nationale nulmeting, die in maart 2021 wordt verwacht, zal worden geleverd. Deze resultaten zouden ons opheldering moeten verschaffen over de verbintenissen die moeten worden aangegaan en de acties die moeten worden uitgevoerd om het politieke, wettelijke en strategische kader van onze instellingen en ondernemingen in overeenstemming te brengen met de richtlijnen van de Verenigde Naties inzake 'Ondernemingen en Mensenrechten'. Zij vormen een solide basis voor de uitwerking van een tweede nationaal actieplan.

Vooruitzichten

De definitieve resultaten van de NBA worden verwacht tegen maart 2021. Deze resultaten zullen aanleiding geven tot de formulering van concrete aanbevelingen die moeten worden uitgevoerd om het politieke, wettelijke en strategische kader van onze instellingen en ondernemingen in overeenstemming te brengen met de richtlijnen van de Verenigde Naties inzake 'Ondernemingen en Mensenrechten'. Deze baseline assessment zal ook de vooruitgang in kaart brengen die de overheid en de ondernemingen in België hebben geboekt sinds de goedkeuring van het eerste nationaal actieplan (NAP) 'Ondernemingen en mensenrechten' in juli 2017.

De resultaten van de NBA zullen dus een solide basis vormen voor de voorbereiding van een eventueel tweede relevant NAP 'Ondernemingen en Mensenrechten', naar het voorbeeld van onze buurlanden.

2. Ontwikkeling van een federale strategie voor duurzame voedselimportketens 'Beyond Food'

Context

Uit verschillende studies blijkt dat de groeiende vraag naar hulpbronnen (grondstoffen) en de wijze waarop deze hulpbronnen worden geproduceerd of ontgonnen, een aanzienlijke invloed hebben op de duurzaamheid van de land- en bosbouwsector, met onder meer een steeds groter verlies aan biodiversiteit en een impact op de ondernemingen hier en elders. Het 'Beyond Food'-project wil de agrovoedingssector helpen bij de transitie naar duurzame voedselimportketens, door de responsabilisering van en een samenwerking met alle stakeholders in België, met als doel bij te dragen tot de duurzame ontwikkelingsdoelstelling SDG 12 'Duurzame consumptie- en productiepatronen tot stand brengen'.

Dit project wordt uitgevoerd door de FOD Volksgezondheid en valt binnen de volgende kaders:

- **nationaal actieplan 'Ondernemingen en Mensenrechten'** -Actie 6: Belgisch SDG Charter voor Internationale Ontwikkeling (Beyond Chocolate);
- de strategie **#BeBiodiversity** die in 2017 werd gelanceerd (en tot doel heeft om bij te dragen aan de verschuiving naar meer biodiversiteitsvriendelijke markten);
- het Europese kader, in het bijzonder de strategie **Farm to Fork**;
- de mededeling van 23 juli 2019 van de Commissie: **Stepping up EU Action to Protect and Restore the World's Forests**;
- de conclusies van 16 december 2019 van de **Raad** over deze mededeling.

De eerste ontwikkelingen werden in september 2019 op gang gebracht door een informeel netwerk van deskundigen met leden van de FOD Buitenlandse Zaken, de FOD Economie, de FOD Volksgezondheid en het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling. Gezien de bestaande synergieën met de werkzaamheden van de WG MV van de ICDO en de deskundigheid van de leden daarvan, leek het echter efficiënter om het werk binnen de bestaande WG MV voort te zetten in plaats van parallel een informeel netwerk op te richten.

Daarom heeft de ICDO op 26 maart 2020 de WG MV de opdracht gegeven om:

- (1) de uitwerking van deze 'Beyond Food'-nota voortzetten,
- (2) de dialoog open te stellen voor stakeholders uit de privésector, de overheidssector, de academische wereld en het maatschappelijk middenveld, en
- (3) uiterlijk in november 2020 aan de bevoegde ministers van de regering aanbevelingen voor te leggen voor maatregelen om een federale 'Beyond Food'-strategie te ontwikkelen en aan te nemen.

De WG nam de fakkel over in juni 2020 en de leden-deskundigen werkten aan het eerste ontwerp dat door de FOD Volksgezondheid, Ontwikkelingssamenwerking en de FOD Economie werd opgesteld. Tussen september en november 2020 werd gebruikgemaakt van de deskundigheid en de ervaring van de leden. Vooral deskundigen van de FOD Economie

(NCP OESO), de FOD Werkgelegenheid (afdeling Internationale Zaken), de FOD Justitie, de FOD Buitenlandse Zaken (DG Multilaterale Zaken & DG Ontwikkelingssamenwerking), het FIDO en de Gewesten waren hierbij betrokken.

De definitieve ontwerpnota over de 'Beyond Food'-strategie werd op 17 december 2020 aan de plenaire vergadering van de ICDO voorgelegd. Tijdens de vergadering heeft de ICDO kennis genomen van de nota waaraan in overeenstemming met het mandaat van de WG de laatste hand werd gelegd, heeft akte genomen van het feit dat de inhoud ervan is opgenomen in het voorontwerp van het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling (FPDO) dat momenteel wordt afgerond, en heeft ermee ingestemd om de nota door te sturen naar de verantwoordelijke minister, mevrouw Zakia Khattabi, belast met Klimaat, Leefmilieu, Duurzame Ontwikkeling en Green Deal. Op 21 december 2020 heeft de voorzitter van de ICDO de 'Beyond Food'-nota overgemaakt aan het kabinet van minister Khattabi, die een beslissing zal nemen over eventuele politieke beraadslagingen met haar homologen.

Doelstellingen

Het 'Beyond Food'-project wil **de agrovoedingssector helpen bij de transitie naar duurzame voedselimportketens**, door de responsabilisering van en een samenwerking met alle stakeholders in België, met als doel **bij te dragen tot de duurzame ontwikkelingsdoelstelling SDG 12 'Duurzame consumptie- en productiepatronen tot stand brengen'**.

Deze strategie is bedoeld om:

- **te zorgen voor eerlijke lonen** om de landbouwproducenten van de belangrijkste door België geïmporteerde grondstoffen een fatsoenlijke levensstandaard te bieden;
- **de naleving van de mensenrechten te waarborgen**, met inbegrip van de rechten van het kind, en fatsoenlijk werk in de producerende landen te bevorderen, rekening houdend met de naleving van de fundamentele normen van de IAO, de veiligheid en de gezondheid op het werk en de toegang tot een gepaste sociale bescherming;
- bij te dragen tot **de uitbanning van discriminatie** van vrouwen en te zorgen voor **een gelijke behandeling van mannen en vrouwen**;
- **de biodiversiteit in stand te houden, te herstellen en op een duurzame manier te gebruiken**, onder meer door ingevoerde ontbossing te bestrijden;
- **de klimaatverandering te bestrijden** en de toeleveringsketens aan de klimaatveranderingen aan te passen;
- **de door landbouwproductiemiddelen veroorzaakte verontreiniging te beperken** tot niveaus die niet nadelig zijn voor het ecosysteem, de biologische diversiteit en de gezondheid van mens en dier (SDG 3 & 15).

De voorgestelde 'Beyond Food'-strategie geeft richtinggevende/algemene aanbevelingen en houdt van meet af aan rekening met alle mogelijke en noodzakelijke hefboomen. De aanbevelingen zijn multidisciplinair van aard en hebben betrekking op meerdere bevoegdheden, waaronder belastingen, publiek-private partnerschappen, overheidsopdrachten, publieksvoorlichting, rapportering, due diligence, traceerbaarheid/monitoring, ontwikkelingssamenwerking, enz. De aanbevelingen bestrijken

9 domeinen die een samenhangende federale strategie zouden kunnen vormen. Sommige aanbevelingen kunnen op korte termijn en tegen lage kosten worden uitgevoerd, terwijl andere een langere termijn of meer verkennende doelstellingen hebben.

Betrokken actoren

- Het gaat om een gezamenlijke en gecoördineerde actie van de FOD Volksgezondheid, de FOD Buitenlandse Zaken, de FOD Economie, de FOD Beleid en Ondersteuning, de FOD Financiën, de FOD Werkgelegenheid, de FOD Justitie en het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling;
- Er is een nauwe samenwerking met andere belangrijke federale actoren: ENABEL, het Federaal Planbureau, het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrik;
- Er wordt samengewerkt en overleg gepleegd met de gewestelijke bevoegde autoriteiten en besturen (landbouw, economie, milieu, buitenlandse handel, ontwikkelingssamenwerking);
- Er wordt gepraat, overlegd en samengewerkt met de betrokken en/of belanghebbende partijen, d.w.z. ondernemingen, werkgeversorganisaties, vakbonden, certificeerders, vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld en de academische wereld;
- Deze dialoog wordt bevorderd door deskundigen of bestaande platformen die de relevante stakeholders in contact brengen met de privésector.

Vooruitzichten voor 2021

Nadat de politiek de inhoud van deze nota heeft goedgekeurd, moet die worden voorgelegd aan de Belgische stakeholders, om een gecoördineerd, degelijk en solide project tot stand te brengen. Op basis van zijn ervaring tijdens de raadplegingsprocessen van de belanghebbenden zal de werkgroep 'Maatschappelijke verantwoordelijkheid' de raadpleging van de stakeholders uit de privésector, de overheidssector, de academische wereld en het maatschappelijk middenveld organiseren.

3. Opvolging van de politieke/reglementaire initiatieven, de actualiteit en de ontwikkelingen op het gebied van maatschappelijke verantwoordelijkheid en de naleving van de mensenrechten door en voor ondernemingen en organisaties op internationaal, Europees en Belgisch niveau

De leden van de WG MV hebben ook de actualiteit rond mensenrechten binnen de verschillende organen en internationale organisaties op de voet gevolgd (Raad van Europa, Verenigde Naties, Internationale Arbeidsorganisatie, ...) om toe te zien op een coherente uitvoering van de aan deze werkgroep toevertrouwde opdrachten.

Zo hebben wij de volgende initiatieven opgevolgd of hebben we eraan deelgenomen of er een bijdrage aan geleverd:

- [Business and human rights: towards a decade of global implementation](#): de voorzitter van de werkgroep van de Verenigde Naties heeft de lidstaten gevraagd om relevante informatie te verstrekken met het oog op de opstelling van het volgende verslag van de werkgroep, dat in juni 2021 aan de Mensenrechtenraad zal worden voorgesteld. Dit rapport zal zich toespitsen op het thema '**Ondernemingen en mensenrechten: naar een decennium van wereldwijde toepassing**'. Het zal de nadruk leggen op de **tiende verjaardag van de VN-richtsnoeren inzake ondernemingen en mensenrechten**, waarbij de balans zal worden opgemaakt van de eerste tien uitvoeringsjaren en informatie zal worden verstrekt over een stappenplan voor de wereldwijde uitvoering in het komende decennium.

De WG MV heeft een antwoord geformuleerd op basis van [de monitoringoefening die in het kader van de driejarige opvolging van het NAP is uitgevoerd](#).
- [EU LEGISLATIVE PROPOSAL ON SUSTAINABLE CORPORATE GOVERNANCE](#): dit initiatief is bedoeld om het regelgevingskader van de EU inzake vennootschapsrecht en corporate governance te verbeteren. Het zou het voor ondernemingen mogelijk moeten maken om voorrang te geven aan duurzame waardecreatie op lange termijn in plaats van aan winst op korte termijn. Het initiatief heeft tot doel om de belangen van ondernemingen, hun aandeelhouders en bedrijfsleiders, stakeholders en de samenleving beter op elkaar af te stemmen. Het zou de bedrijven helpen om kwesties in verband met de duurzaamheid in het kader van hun activiteiten en waardeketens met betrekking tot sociale en mensenrechten, klimaatverandering, het milieu, enz. beter te beheren.

De Europese Commissie heeft een openbare raadpleging georganiseerd om de standpunten van de stakeholders en de lidstaten over bepaalde aspecten van de EU-wetgeving en het EU-beleid te verzamelen, voordat de Commissie de laatste hand legt aan haar voorstellen.

België heeft beslist om aan dit overleg deel te nemen. Verschillende leden van de WG hebben meegewerkt aan de uitwerking van het Belgische standpunt ter ondersteuning van de oprichting van een Europees kader voor een duurzame corporate governance.
- **Universele periodieke evaluatie (UPE)**: de werkzaamheden van de WG MV hebben kunnen bijdragen aan (zijn kunnen worden gevaloriseerd in het kader van) de **universele periodieke evaluatie van België**, die door de Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken wordt uitgevoerd. In overeenstemming met de algemene richtsnoeren die de Raad voor de mensenrechten in zijn Besluit 17/119 heeft vastgesteld, wordt een verslag opgesteld over de ontwikkeling van de mensenrechtensituatie in België sinds de vorige evaluatie, evenals over de vooruitgang die is geboekt bij de uitvoering van de 187 aanbevelingen die tijdens de tweede cyclus van de universele periodieke evaluatie zijn aangenomen.
- **Due diligence: een nieuwe hefboom voor duurzame financiën en herstel?** Webinar die [de FRDO](#) op 24 november 2020 voor zijn leden heeft georganiseerd.

Webinar waarin de WG MV de tussentijdse resultaten van de NBA met betrekking tot Pijler II heeft voorgesteld, in het bijzonder het uitvoeringsniveau van de due diligence in de Belgische ondernemingen. Het [volledige rapport, de adviezen van de vakbonden en de ondernemingen en de PPP](#) zijn beschikbaar op de website van de FRDO.

4. Vooruitzichten voor 2021

- Voorbereidende werkzaamheden voor het **tweede NAP** (onder voorbehoud van een politiek akkoord en een duidelijk mandaat);
- Raadpleging van de stakeholders over de ontwikkeling van een **federale strategie voor duurzame voedselimportketens: 'Beyond Food'**;
- Bewustmaking en bevordering van de **uitvoering van de due diligence in België**;
- Ondersteuning van de ontwikkeling van een **bindend kader inzake due diligence op Europees niveau**;
- Communicatie en verspreiding van bestaande instrumenten/projecten.